

УДК 911.338

Горун М.В.,
викладач кафедри готельно-ресторанної справи
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ГУСЯТИНСЬКО-САТАНІВСЬКОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО РАЙОНУ

Постановка проблеми. Гусятинсько-Сатанівський рекреаційний район має значні рекреаційні ресурси, до яких належать географічні та соціальні об'єкти, що використовуються чи можуть бути використані для відпочинку, туризму, лікування, оздоровлення населення. Але сучасний стан господарювання окремих його структурних елементів характеризується нестійкими тенденціями функціонування, що, в основному, обумовлюється сезонними коливаннями попиту, недостатнім рівнем якості обслуговування та недоліками процесу управління. Саме це обумовлює актуальність вивчення цього питання з метою розроблення рекомендацій для оптимізації організації функціонування рекреаційного району лікувального типу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні підходи до оцінки інвестиційної привабливості розглядали відомі вітчизняні вчені, зокрема Асаул А., Павлиха Н. [1], Дяченко Л. [4], Мамуль Л.О., Чернявська Т.А. [5] та ін. Аналіз перспектив розвитку санаторно-курортного комплексу Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району у науковій літературі висвітлено недостатньо.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати основні аспекти інвестиційної привабливості, сучасний стан та перспективи розвитку Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сильних сторін Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району за методикою SWOT-аналізу [7] показав, що район має вигідне географічне положення (близькість до великих міст – Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Тернополя, Чернівців); достатньо вивчені бальнеологічні ресурси (затвердження їх за категорією В у кількості 257 м³/добу для мінеральних вод типу «Нафтуса» і 96 м³/добу за категорією С₁ для бромних хлоридно-натрієвих вод [6]); високу питому вагу природних комплексів, що мало змінені людською діяльністю або перебувають під охороною (розташування курорту на території Національного природного парку «Подільські Товтри» та заповідника «Медобори»); багатство історико-культурних пам'яток (руїни Сатанівської фортеці XV-XVII ст., будівля міської брами XV-XVII ст., наявність великої кількості об'єктів релігійного поклоніння та паломництва, що дозволяє організовувати одноденні туристичні тури); сприятливі для лікування та рекреації кліматичні умови; бальнеологічний потенціал дозволяє розширити санаторно-курортний комплекс до 150 тис. ліжкомісць; наявні діючі лікувально-оздоровчі заклади та інфраструктура, готові технології організації зв'язку, присутні банківсько-кредитні установи, наявні відпрацьовані технології надання фінансово-кредитних послуг тощо; розроблені державні програми розвитку курортного району Сатанів-Гусятин; високу потенційну можливість забезпечення кадрами (наявність у Західній Україні вищих навчальних закладів, які готують медиків та фахівців туристичної галузі; надлишок трудових ресурсів); позитивний імідж курорту та високий попит на лікувально-оздоровчі послуги, постійне збільшення кількості рекреантів.

Слабкими сторонами інвестиційної привабливості та розвитку туризму у Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі є відсутність комплексної оцінки бальнеологічного потенціалу курорту в структурі збалансованого розвитку регіону; рівень транспортних сполучень значно нижчий європейських стандартів, відсутність парку транспортних туристичних засобів, інформаційна необлаштованість транспортних шляхів відповідно до вимог, відсутність аеропортів; відсутність безпосереднього залізничного сполучення з більшістю малих історичних міст; відсутність якісних автобусних перевезень безпосередньо до рекреаційних центрів; погана якість доріг; відсутність інвестицій; невизначеність у стратегії розвитку санаторіїв та баз відпочинку, які знаходяться на території рекреаційного району; занедбаний стан більшості існуючих об'єктів туристичної зацікавленості; низький (порівняно з європейськими країнами) рівень кваліфікації туристичних кадрів для забезпечення широкого асортименту лікувально-оздоровчих послуг, а також брак кадрів для різних складових медичного, туристичного та ресторанного бізнесу; брак досвіду у місцевих жителів щодо розміщення туристів у власних оселях; низький рівень знання іноземних мов; відсутність культури маркетингових досліджень та досвіду роботи з туристами, брак інформаційно-рекламного забезпечення туристичних компаній, що пропагують туристичний продукт на внутрішньому та зарубіжному ринках; недостатня кількість інформаційно-рекламної продукції санаторіїв, майже повна відсутність такої інформації іноземними мовами; низький розвиток індустрії розваг, брак досвіду їх організації; обмеженість бюджетних коштів для фінансової підтримки; низька прибутковість; висока,

порівняно з конкурентами, собівартість путівок та послуг.

Основними можливостями для покращення інвестиційної привабливості Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району є підтримка з боку місцевої влади, активізація зусиль щодо підтримки розвитку туризму та курорту Сатанів і курортотопісу Гусятин; перехід на продаж путівок не тільки через потенційних клієнтів та фонд соцзахисту України, а й через регіональні туристичні агентства; розширення мережі надання послуг; підвищення якості путівок за рахунок розширення асортименту послуг, вдосконалення програми лікування та діагностики, розробки екскурсійних маршрутів, покращення якості харчування, підвищення кваліфікації персоналу; збільшення кількості реалізованих путівок, підвищення прибутку. Рекреаційний район має можливості інтегруватися у туристичні продукти великих туристичних операторів, тобто бути основним постачальником надання подібних туристичних послуг на ринку в регіоні.

Основними загрозами для розвитку туристичної галузі Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району є зменшення обсягів реалізації послуг у зв'язку зі зміною смаків та рівнем платоспроможності споживачів у період економічної кризи; зміна курсу валют та зростання темпів інфляції; загальний спад в економіці України; ухвалення нових законів про туристичну діяльність, підвищення податків, зміна політичної та економічної ситуації як в Україні, так і за рубежом; мала ефективність дій уряду через бюрократичні бар'єри та недосконалість запланованих заходів: зміни в структурі управління державою; відсутність законодавчих ініціатив, що стимулюють вкладення коштів фізичних та юридичних осіб в оновлення історико-культурних пам'яток та вдосконалення інфраструктури курорту; суб'єктивні конфлікти між керівниками відповідних органів влади та місцевого самоврядування, відсутність координації дій між ними; посилення конкуренції з боку існуючих курортів; неготовність до негативних проявів глобалізації; разом з тенденцією до євроінтеграції посилюються вимоги до якості туристичних послуг, які не може задовольняти курорт при відсутності інвестицій; зниження добробуту населення [2; 3].

Для оптимізації розвитку туристичної галузі у Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі пропонуємо низку заходів, які можуть бути реалізовані у майбутньому (табл. 1).

Таблиця 1

Проблеми розвитку туризму в Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі та можливі шляхи їх розв'язання [8]

№	Проблема	Пропозиції щодо вирішення	Хто може вирішити
1	2	3	4
1.	Територіальний маркетинг і брендування території	Рекламна кампанія повного циклу серед місцевого населення та зовнішньої аудиторії	<ul style="list-style-type: none"> • Хмельницька обласна організація Туристичної асоціації України; • Хмельницький молодіжний туристичний клуб «Територія С»; • Хмельницька обласна федерація спортивного туризму; • громадська організація «Спілка сільського зеленого туризму в Україні»; • обласна громадська організація «Асоціація розвитку курорту Сатанів»; • Тернопільська обласна федерація спортивного туризму; • ВНЗ (будуть базою для проведення маркетингових досліджень).
2.	Приїом іноземних туристів	Навчання персоналу санаторіїв, профілакторіїв, магазинів, ресторанів, кафе, готелів та інших місць відвідувань туристів	<ul style="list-style-type: none"> • ВНЗ; • Громадські туристичні організації (Хмельницька обласна організація Туристичної асоціації України; Хмельницький молодіжний туристичний клуб «Територія С»; Хмельницька обласна федерація спортивного туризму; громадська організація «Спілка сільського зеленого туризму в Україні»; обласна громадська організація «Асоціація розвитку курорту Сатанів»; Тернопільська обласна федерація спортивного туризму).
3.	Вузька спеціалізація туристичного бізнесу рекреаційного району	Розвиток альтернативних напрямків туризму в Гусятинсько-Сатанівському рекреаційному районі: річкові круїзи, медичний туризм, тури вихідного дня, релігійний туризм, екологічний туризм...	<ul style="list-style-type: none"> • Громадські туристичні організації; • туристичні підприємства («Алім-тур», «Аура плюс», «Західноукраїнська туристична компанія «Тіс-тур»», «Оксамит-КЛ», «Пр'ємер-тур», «Райзе-тур», «Туристична агенція «Віп-тревел»», «Туристична фірма «Рутенія»», «Окрайна», товариство з обмеженою відповідальністю «Файні мандри»...)

продовження табл. 1

1	2	3	4
4.	Фінансові бар'єри	Державна підтримка (законодавча та фінансова) через надання пільг новоствореному туристичному бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> Міністерство фінансів України; Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
5.	Нерозвиненість ринку сувенірної продукції (малий асортимент, відсутність ексклюзивної пропозиції)	<ul style="list-style-type: none"> Налагодження зв'язків з закладами професійного навчання; створення мережі сувенірних магазинів; проведення майстер-класів для туристів. 	<ul style="list-style-type: none"> Міністерство освіти і науки України; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України; професійні ліцеї, коледжі; туристичні компанії.
6.	Практична відсутність інформації про туристично-рекреаційний потенціал Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району на всеукраїнських та міжнародних виставках через відсутність фінансових можливостей	Участь у виставках з презентацією комплексного продукту усіх санаторно-курортних закладів та туристичних підприємств разом (фінансування витрат на виготовлення рекламної продукції)	<ul style="list-style-type: none"> Громадські туристичні організації (Хмельницька обласна організація Туристичної асоціації України; Хмельницький молодіжний туристичний клуб «Територія С»; Хмельницька обласна федерація спортивного туризму; громадська організація «Спілка сільського зеленого туризму в Україні»; обласна громадська організація «Асоціація розвитку курорту Сатанів»; Тернопільська обласна федерація спортивного туризму); туристичні підприємства.
7.	Відсутність єдиного інформаційного сайту	Створення сайту з наступним його «проштовхуванням» як єдиного офіційного порталу	<ul style="list-style-type: none"> Громадські туристичні організації (Хмельницька обласна організація Туристичної асоціації України; Хмельницька обласна федерація спортивного туризму; громадська організація «Спілка сільського зеленого туризму в Україні»; обласна громадська організація «Асоціація розвитку курорту Сатанів»; Тернопільська обласна федерація спортивного туризму); туристичні підприємства.
8.	Відсутність практичних навичок у молодих фахівців	Збільшення практичної частини навчальних планів для ВНЗ, що готують спеціалістів туристичної галузі	<ul style="list-style-type: none"> Міністерство освіти і науки України; ВНЗ Тернопільської та Хмельницької областей.
9.	Відсутність НДІ в галузі туризму	Формування і організація спеціалізованих центрів з проведення досліджень в галузі технологій у сфері туризму	<ul style="list-style-type: none"> Міністерство освіти і науки України
10.	Відсутність придорожного сервісу	Створення мереж придорожного сервісу	Приватні підприємці та компанії.
11.	Низька якість організації громадського харчування	Створення мережі громадського харчування, котрі будуть «проштовхувати» місцеву продукцію	Підприємства галузі харчування
12.	Відсутність якісної картографічної продукції у туризмі, путівників	Випуск спеціалізованих туристичних видань та путівників	Туристичні компанії та органи місцевого самоврядування.
13.	Відсутність або слабкий розвиток окремих видів транспорту	Розвиток туристично орієнтованих видів транспорту (річковий, мала авіація)	Органи місцевого самоврядування, туристичні фірми

Запропоновані заходи можуть бути реалізовані за умови вкладання у об'єкти курортного господарства інвестицій. Вони мають бути спрямовані, передусім, на оновлення матеріально-технічної бази курортів, збільшення їх пропускної здатності, підвищення конкурентоздатності послуг з лікування та оздоровлення людей. Важливе значення має також розширення профільності курортів, вони мають бути багатопрофільними на основі довізних грязей, за рахунок освоєння різноманітних SPA-процедур та ін. Урізноманітнення послуг, що надаються у рекреаційному районі, підвищення сервісу на усіх етапах лікування і оздоровлення стануть важливим чинником збільшення припливу людей, які

бажають оздоровитись і відпочити.

Курортні заклади району, таким чином, стануть поліфункціональними, що дозволить залучити до них не лише людей старшого віку (що спостерігається тепер), але й людей різних вікових категорій, що прагнуть відновити свої сили, розслабитись. Для цього необхідне використання поряд з лікувальними ресурсами (мінеральними водами, грязями та ін.) й кліматичних, ландшафтних, історико-культурних ресурсів, які є основою для допоміжних видів рекреаційної діяльності у районі.

Враховуючи той факт, що населення все більше прагне до здорового способу життя, що багато людей прагне розслабитися після напруженої праці, розвиток SPA-центрів на курортах має великі перспективи. SPA як способи глибокої релаксації і підтримання здоров'я набуває все більшої популярності у цілому світі, вони будуть і важливим компонентом рекреаційної сфери в районі.

Об'єкти курортної діяльності в районі можна використати також і для потреб ділового туризму, цьому сприяє збільшення ділової активності населення, зокрема кількості іноземних бізнесменів, науковців.

Бажаним сегментом серед відпочивальників є, крім внутрішніх, й іноземні туристи. Для їх залучення необхідна вміла організація лікувально-оздоровчої рекреації у районі, забезпечення комплексу лікувально-оздоровчих послуг, забезпечення їх комфортного проживання. Тільки за таких умов, а також внаслідок популяризації санаторно-курортної справи різноманітними рекламними засобами, можна очікувати на більшу кількість відпочивальників на курортах Гусятина і Сатанова. При цьому слід враховувати той факт, що у західній частині України вже є сильно «розкручені» рекреаційні райони і центри, передусім курортполіс «Трускавець», який має подібні мінеральні води. Тому необхідні також заходи із здешевлення деяких рекреаційних послуг, посилення їх конкурентоспроможності в умовах формування ринку туристичних послуг.

Одним із напрямків широкого освоєння рекреаційних ресурсів району є залучення до цього іноземних інвесторів. Спільна підприємницька діяльність з ними може здійснюватися у формі валютного кредиту для спорудження і експлуатації об'єктів, створення спільних підприємств курортного господарства.

Висновки з даного дослідження. Важливим для розвитку Гусятинсько-Сатанівського рекреаційного району є також залучення приватних джерел фінансування. При цьому може бути реалізована така форма кооперації у сфері виробництва та реалізації рекреаційних послуг як субконтрактинг. Він полягає у системі договірних відносин між адміністраціями курортів та приватними підприємцями, які забезпечують побутове обслуговування рекреантів, їх дозвілля, надають послуги з облаштування рекреаційних територій та ін. Така форма підприємництва забезпечить активізацію розвитку рекреаційної сфери у районі та формування ринкових відносин у цій сфері.

Література

1. Асаул А.Н. Усовершенствование метода многомерной статистической оценки для диагностики инвестиционной привлекательности регионов / А.Н. Асаул, Н.В. Павлиха // Вісник академії економічних наук України. – 2004. – № 1. – С. 9-15.
2. Бронецький Р. Курорт Сатанів: сучасний функціональний стан та перспективи розвитку / Р. Бронецький // Рекреаційна географія і туризм. Наукові записки. – 2009. – № 2. – С. 43–47.
3. Гільберг Т. Рекреаційне господарство Хмельницької області / Т. Гільберг // Географія та основи економіки в школі. – К. – 2002. – № 3. – С. 43-44.
4. Дяченко Л. Пріоритети розвитку регіонального ринку рекреаційних послуг / Л. Дяченко // Вісник Львівського університету. – 2009. – Вип. 41. – С. 175-179.
5. Мамуль Л.О. Нові методичні підходи до аналізу інвестиційної привабливості регіонів / Л.О. Мамуль, Т.А. Чернявська // Вісник академії економічних наук України. – 2005. – № 1 (7). – С. 83-89.
6. Сивий М. Мінеральні ресурси Поділля: конструктивно-географічний аналіз і синтез: Монографія / М. Сивий. – Тернопіль: Підр. & посіб., 2004. – 656 с.
7. Хелловой Дж. К. Туристичний бізнес / Дж. Кристофер Хелловой [пер. з англ Т.А. Чорної, А.А. Кожевнікової]. – К. : Знання, 2007. – 789 с.
8. Центр кластерного розвитку малого и среднего предпринимательства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.astrackr.ru>.